

Aan de Opiniecommissie Ruimte

E-mail gemeente@oss.nl
www.oss.nl

Postbus 5
5340 BA Oss

Wilt u bij uw reactie de
datum van deze brief en
ons kenmerk vermelden?

Datum	Ons kenmerk	Behandeld door	Aantal bijlagen
3 maart '21	PDMS4446797	Ditmar van Grinsven	7
Onderwerp	Opinienota nieuwe Osse koers voor de Maashorst		

Welke vragen stellen we de raad?

1. *Onderschrijft u de nieuwe Osse koers voor de Maashorst zoals geschetst in hoofdstuk 2?*
 2. *Wat vindt u van de voorgestelde richting voor de te sluiten dienstverleningsovereenkomst in hoofdstuk 3?*
 3. *Vindt u dat we de inzet van de huidige grazers in Herperduin moeten continueren zoals voorgesteld in hoofdstuk 4?*
 4. *Onderschrijft u de richting voor de verplaatsing van educatie naar onze eigen organisatie zoals benoemd in hoofdstuk 5?*
-

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Op 8 september 2020 heeft het College van B&W besloten in te stemmen met de door het Bestuurlijk Regieteam de Maashorst (BRT) voorgestelde richting om op een andere wijze te gaan samenwerken in Maashorst verband. Zie *bijlage 1*. Doel daarvan is dat de organisatie beter afgestemd wordt op de verschillende ambities van de deelnemende gemeenten, Staatsbosbeheer en Waterschap. De nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd heeft vanuit haar ambitieniveau uitgesproken in haar nieuwe samenstelling de lead te willen nemen in de verdere ontwikkeling van de Maashorst.

Als Oss hebben wij de afgelopen jaren veel bereikt in Maashorstverband, zeker ook in ons deel ervan. Mede dankzij de omvangrijke subsidie uit het provinciale stimuleringsprogramma Landschappen van Allure. Dit project is inmiddels afgerond. Ook de looptijd van het Maashorst Manifest en van het IBEP is inmiddels verstreken. Daarmee is een nieuwe fase aangebroken en moeten keuzes voor de toekomstige samenwerking worden gemaakt.

In de nieuwe opzet wordt de samenwerking in Maashorstverband anders. Die houdt in dat we als gemeente Oss gemeenschappelijke activiteiten gaan inkopen via een dienstverlenings-overeenkomst bij de nieuw te vormen fusiegemeente Uden-Landerd, die in haar nieuwe organisatie een programma-organisatie voor de Maashorst opzet.

Het College heeft eerder toegezegd de uitgewerkte governance te zijner tijd (voor de behandeling van de meerjarenbegroting 2022-2026) aan u voor te leggen. Mede naar aanleiding van bespreking in uw raadscommissie van 14 oktober 2020 leggen wij vooruitlopend deze opinienota aan u voor.

1.2 Proces

Voor een goed beeld schetsen we het proces zoals we dat de afgelopen jaren hebben doorlopen:

- In 2017 is het Inrichtings- en Beheerplan De Maashorst (IBeP 2017) geëvalueerd en heeft daarover discussie plaatsgevonden in de gemeenteraden van Oss, Uden, Landerd en Bernheze. Daarbij is de wens uitgesproken voor een verbetering van de besturing voor De Maashorst.
- Het Bestuurlijk Regie Team (BRT) heeft vervolgens in 2018 een kwartiermaker opdracht gegeven om over de besturing te adviseren, na een tussenstap met een 'mutual gains approach' (een verkennend gesprek met alle betrokkenen).
- Op basis van het concept advies van de kwartiermaker heeft het College van B&W op 21 februari 2019 ingestemd met het voorstel voor een nieuwe lichte vorm van besturing en die voor besluitvorming in de gemeenteraad eerst te bespreken met de stakeholders.

Daarbij heeft het College haar brief met Osse uitgangspunten gestuurd naar de partners. Zie *bijlage 2*.

- Uw gemeenteraad heeft op 24 oktober 2019 vervolgens besloten in te stemmen met de uitgangspunten van het definitieve advies onder te stellen voorwaarden.
- Op basis van de input uit de gemeenteraden heeft het BRT zich beraden op de vormgeving van de nieuwe samenwerking. Die vormgeving heeft een nieuwe richting gekregen die unaniem werd gedragen door het BRT.

Bij besluit van 8 september 2020 heeft het College ingestemd met het voorstel van het BRT met als kern dat vanaf 1 januari 2022 de nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd de lead neemt in de Maashorst en dat we als Oss voor de gezamenlijke activiteiten via een te sluiten dienstverleningsovereenkomst nader te bepalen diensten afnemen.

- Parallel aan dit proces is in het najaar van 2020 in opdracht van het BRT een evaluatie uitgevoerd naar de grote grazers. Het resultaat daarvan is een rapport opgesteld dat ingaat op de ecologische en de veiligheidsaspecten. Het rapport is openbaar gemaakt en er wordt in maart een informatiebijeenkomst voor de gezamenlijke gemeenteraden georganiseerd.

1.3 Kaderstelling

In het proces om te komen tot een nieuwe organisatie voor de Maashorst zijn we als gemeente Oss steeds helder en consequent geweest in onze uitgangspunten. Die zijn verwoord in de brief van het college van 27 februari 2019 (zie *bijlage 2*) en het collegeadvies van 24 september 2019 (behorende bij het raadsbesluit van 24 oktober 2019, zie *bijlage 3*). Die lijn trekken we door in deze opinienota. Mede op basis van deze eerdere besluiten hanteren wij de kaders zoals geformuleerd in hoofdstuk 2.

1.4 Wat hebben we de afgelopen jaren bereikt

Het Maashorst Manifest, het IBeP en het traject Landschappen van Allure hadden formele doorlooptijden tot 2020. De heroriëntatie op de samenwerking en de gezamenlijke organisatie voor de Maashorst komt daarmee op een natuurlijk moment.

Wat hebben we afgelopen jaren zoal bereikt:

- De Maashorst staat op de kaart. Zowel wat betreft de kwaliteiten als natuurgebied als voor recreatie en toerisme.
- Herperduin functioneert als goed werkend systeem van samengaan van natuur en recreatie & toerisme, van recreatieve poorten, bosvorming en grote grazers.
- Met de bosvorming in Herperduin loopt Oss voorop. Dit traject is vanaf 2019 in de beheerfase terechtgekomen. Kap en aanplant blijven in het kader van de natuurontwikkeling ook in de beheerfase aandacht vragen, maar minder ingrijpend dan voorheen.

- Het traject Landschappen van Allure is in 2019 afgerond. Met voor Oss onder meer projecten in de zuidelijke geleidingszone zoals Landerij van Tosse, de uitkijktoren, de Das in Herperduin en het Klauterwoud in Berghem.
- Het grote ecoduct bij knooppunt Paalgraven, samen met de corridor tussen Herperduin en de Munse Heide, is in 2020 geopend en wordt door allerlei dieren gebruikt.
- De afstemming op het gebied van terreinbeheer tussen de organisatie verloopt goed en leidt tot steeds meer effectiviteit: samenwerking, gezamenlijke inkoop, snel schakelen, van elkaar leren en gebruik van elkaars materieel.
- Voor het project 'realisatie EHS Maashorst' zijn vernieuwde afspraken gemaakt om het project goed te kunnen afronden. Zie daarvoor het Collegebesluit van 4 februari 2020 (bijlage 3). De afgelopen jaren zijn diverse gronden verworven en heringericht. Het totale gebied wordt daardoor steeds robuuster en weerbaarder. Momenteel loopt een deelproject ter uitbreiding van de verbinding tussen Herperduin en het zuidelijk deel van de Maashorst in het gebied tussen A50 en N324. Later volgt hydrologisch herstel van de Munse Wetering in dit gebied. De resterende gelden van Oss voor dit project zijn in een reserve gezet om ze aan de afronding van dit project te kunnen besteden, aanvullend aan de provinciale subsidie voor dit project.
- In 2020 is de taakstellende bezuiniging van € 50.000 gehaald, via incidentele acties.

1.5 Wat doen we als Oss in 2021 wel en niet

Gegeven de voorgestelde nieuwe governance is 2021 een overgangsjaar. Wat doen we als Oss in 2021:

- Vooruitlopend op de nieuwe organisatie doen we als Oss op onderdelen niet meer mee met het jaarplan 2021 van Team de Maashorst. Dat geldt voor de volgende zaken: gezamenlijke handhaving en coördinatie van evenementenvergunningen, extra activiteiten voor branding en promotie bovenop de basis van een goed functionerende website en social media daaromheen, uitbouwen van het netwerk van Team de Maashorst buiten de Maashorst.
- Ook is afgesproken dat ontwikkelingen van deelgebieden zoals Palmstraat (o.a. entree, bezoekerscentrum, horeca), Slabroek (herinrichting terrein rondom bezoekerscentrum) en Hoessenbosch (een tweede natuurpoort voor Herperduin) door de betreffende gemeenten zelf opgepakt worden en dus niet onder gezamenlijke aansturing en financiering.
- Afgesproken is dat er minimaal 15% bespaard wordt op de organisatiekosten van Team de Maashorst in 2021.
- Op basis van deze afspraken behalen wij ook in 2021 onze taakstellende bezuiniging op de lopende zaken. Mogelijk brengt de reorganisatie nog wel frictiekosten met zich mee. Het uitgangspunt is de frictiekosten binnen de omvang van de taakstellende bezuiniging te houden. Aan het eind van dit jaar kunnen we melden hoe groot de bezuiniging exact is.

- We verkennen als Oss de mogelijkheid om rondom Hoessenbosch een nieuwe recreatieve natuurpoort te realiseren, als entree vanuit Berghem. Dat nemen we op in onze Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied.
- Met de Maashorst partners en met name het Waterschap werken we aan plannen en maatregelen tegen verdroging. In bijlage 4 is de situatie rondom verdroging in de Maashorst ter info weergegeven.
- In Maashorstverband wordt al enige tijd gewerkt aan een nieuwe organisatorische opzet voor natuureducatie. Parallel daaraan werken wij ook in Oss aan een nieuwe aanpak van educatie onder eigen aansturing. Daarvoor hebben we de subsidierelatie met het NEC opgezegd en vervangen we deze door zo nodig het inkopen van gewenste activiteiten.

2. NIEUWE OSSE KOERS VOOR DE MAASHORST

In deze nota richten wij ons op Herperduin als het Osse deel van de Maashorst. De gestelde vragen en voorstellen hebben betrekking op de vormgeving van de eigenheid van dit gebied in de context van de gezamenlijkheid van de Maashorst. We gaan in de nieuwe Maashorst-samenwerking uit van lokale invulling van wensen en belangen in de te onderscheiden deelgebieden binnen een periodiek af te spreken gemeenschappelijke aanpak van gedeelde belangen. Dit gegeven van lokale verbijzondering en verscheidenheid binnen de gemeenschappelijkheid van de Maashorst is voor ons het centrale uitgangspunt.

- Ons deel, te weten Herperduin, heeft primair betekenis voor onze eigen inwoners. Wij zijn trots op het 'Herpense model' en de betrokkenheid van onze gemeenschap bij Herperduin. Het Herpense model staat voor de bij de aard en historie passende combinatie van natuur(ontwikkeling) en recreatie & toerisme. In Herperduin zijn natuur en recreatie hecht gecombineerd, bestaat al geruime tijd de recreatieve- en natuurpoort de Kriekeput en hebben we langjarig ervaring opgedaan met natuurontwikkeling zoals bosomvorming en grote grazers.
- Voor de ontwikkeling van Herperduin zijn de drie hoofdsporen:
 - Via beheer en doorontwikkeling verbetering van de natuurkwaliteiten doorzetten: via de bosomvorming (het beheermatig doorzetten daarvan), grote grazers (zie hoofdstuk 4) en hydrologische maatregelen.
 - Benutten van kansen voor recreatie & toerisme rondom Herperduin, zoals mogelijk een recreatieve poort bij Hoessenbosch.
 - Herperduin meer verbinden met de Maas qua recreatie en natuur.
- Wij zien de Maashorst nog steeds als aaneengesloten natuurgebied. We bepalen opnieuw wat de gezamenlijke belangen zijn en waar we synergievoordelen kunnen behalen. De

Maashorst als geheel heeft ook voor ons grote betekenis als natuur- en recreatiegebied en trekker van toerisme. Deze betekenis is versterkt door met elkaar samen te gaan werken aan de Maashorst. Een mooi resultaat is bijvoorbeeld geweest het project Landschappen van Allure.

- Kern van de verdere gezamenlijke ontwikkeling van de Maashorst voor ons is: effectief natuurbeheer, vormgeving van de basisinfrastructuur voor recreatie en promotie, afwikkelen van gezamenlijke projecten en acteren bij gezamenlijke belangen.
- De gezamenlijke organisatievorm voor de Maashorst dient zo helder en eenvoudig mogelijk te zijn. De uitwerking hiervan is dat de nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd in the lead komt vanaf 2022. Als Oss sluiten we vanaf dan een dienstverlenings-overeenkomst met hen af, waarin we concreet en jaarlijks vastleggen welke diensten we afnemen.
- Onze gemeenteraad heeft in de meerjarenbegroting 2020-2024 besloten jaarlijks tenminste € 50.000,- op de Osse uitgaven voor de Maashorst te bezuinigen. Dit geldt voor de totale uitgaven, dus het totaal van beheer, educatie en gezamenlijke organisatie.
- Voor recreatie en promotie geldt dat wij de inspanningen in de Maashorst nadrukkelijker willen verbinden aan onze inzet op recreatie en toerisme en dus ook aan de ontwikkelingen rondom de Maas en elders binnen onze gemeente. Dit hebben wij ook zo benoemd in onze Nota Groen, Blauw, Natuur en in onze visie op recreatie en toerisme 'Verbinden en Vertellen' zoals die door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

Vraag 1

Onderschrijft u deze nieuwe Osse koers voor de Maashorst?

3. DE ORGANISATIE VOOR DE MAASHORST

Conform het besluit van het College van B&W willen we gaan werken met een jaarlijks te sluiten dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze DVO sluiten we met de nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd, die daarvoor in eigen kring een nieuwe programma-organisatie voor de Maashorst zal inrichten. Bij deze opzet hoort een governance met een bestuurlijk overleg. Anders dan het huidige BRT is het bestuurlijk overleg geen besluitvormend orgaan. Het bestuurlijk overleg heeft vooral tot doel om tot afstemming van ambities te komen, die vertaald worden in de dienstverleningsovereenkomsten. Afzonderlijke projecten en ontwikkelingen worden als zodanig besproken.

Voor de te sluiten dienstverleningsovereenkomst denken we aan de volgende activiteiten :

- De coördinatie van het beheer in combinatie met lokale uitvoering, Dagelijkse uitvoering van het beheer en ontwikkeling van lokale projecten doen we zelf. Tot de gezamenlijke opgave rekenen we ook de versterking van het natuursysteem en herstel van het watersysteem. Met name het Waterschap en Staatsbosbeheer nemen hierin de lead en zorgen in afstemming met de gemeenten voor uitvoering van het eerder ingezette project waarvoor we provinciale middelen hebben gekregen en eigen middelen hebben ingezet (zie ook *bijlage 4*).
- Behouden en bewaken van de recreatieve basisinfrastructuur zoals routes en paden. Met monitoring op vindbaarheid, bereikbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid.
- Het organiseren van de basiszaken voor promotie, informatie en voorlichting waaronder een gemeenschappelijke website. Waarbij er een directe koppeling is met onze eigen informatiekkanalen waaronder de sites.
- Eventueel per geval te bepalen projecten die de hele Maashorst betreffen.

Het gaat hierbij telkens om het organiseren van de basis op deze onderdelen. Voor extra ambities wegen we steeds (jaarlijks) af of we daaraan meedoen of niet.

Voor het bepalen van de gezamenlijke activiteiten maakt de nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd een (meerjaren)plan. Wij zullen het voorstel voor onze afname van diensten jaarlijks aan de gemeenteraad voorleggen via onze eigen meerjarenbegroting. Dat doen wij voor het eerst in de komende begroting voor 2022. Dit mede op basis van de uitkomst van de opiniërende bespreking.

Vraag 2

Wat vindt u van deze voorgestelde richting voor de te sluiten dienstverleningsovereenkomst?

4. GROTE GRAZERS

De Maashorst werkt toe naar een 3.500 hectaren groot natuurgebied, door het creëren van een aaneengesloten natuurgebied, het versterken van de natuurkern met een dynamisch landschap. Eromheen een gevarieerd boslandschap met recreatieve functies. Begrazing met grote grazers is een van de sleutelprocessen om te komen tot het herstellen en creëren van natuurlijke processen en het verhogen van de biodiversiteit.

Evaluatie ecologisch effect en veiligheid(sbeleving)

In het najaar van 2020 is een evaluatie uitgevoerd naar:

- het ecologisch effect van begrazing met de huidige drie grazers, te weten Tauros, Exmoorpony's en Wisenten tijdens de wenperiode die tot 2021 duurt.
- de veiligheidsbeleving onder bezoekers van de Maashorst.

De evaluatie is gebaseerd op de uitkomsten van een online enquête, verdiepende interviews en werksessies met adviesraadleden en stakeholders. Zie voor het rapport van de evaluatie *bijlage 7*.

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek:

Ecologisch effect

De biodiversiteit in de Maashorst gaat sterk achteruit, ondanks alle beheerinspanningen. Grote grazers zorgen ervoor dat de kansen voor biodiversiteit herstel vergroot worden door datgene wat grazers doen: foerageren, trekken, rollen, schuren, poepen en verspreiding van zaden. De huidige drie grote grazers hebben alle drie een ander, aanvullend effect op het landschap en bewegen anders door het gebied. Ze eten veel snelgroeiende planten, zoals grassen, waardoor die in dominantie afnemen en er ruimte ontstaat voor meer variatie in vegetatiestructuur. Dit leidt tot geschikte biotopen planten, insecten, zoogdieren en vogels, die in een mozaïek door het landschap liggen verspreid. Ze bieden daarnaast voordelen zoals minder vermessing van vennen, optimale zelfredzaamheid, winterbestendig, minimaal beheer en daarmee minder kosten. Door hun gunstige invloed op de vegetatie leveren ze ook een bijdrage aan het watersysteemherstel.

Veiligheidsbeleving

Uit het onderzoek naar de beleving van veiligheid blijkt dat 51% van de ondervraagden positieve ervaringen heeft met grote grazers. Dit zijn met name bewoners van Oss, Berghem, Herpen, Heesch en Heeswijk-Dinther en bezoekers van buiten de regio. Er is ook een grote groep (41%) die negatieve ervaringen heeft. Deze groep is in meerderheid afkomstig uit onder andere Zeeland, Schaijk en Volkel. De overige 8% is neutraal.

Continuering van de inzet van de huidige drie grazers kan dus op gemengd draagvlak onder de bezoekers rekenen.

Daarbij moet de veiligheid uiteraard zo optimaal mogelijk zijn gewaarborgd. Dat is ook belangrijk om de omvangrijke groep die zich niet veilig voelt, tegemoet te komen. Hiertoe wordt in de rapportage een maatregelencombinatie voorgesteld, die als startpunt kan dienen voor verdere uitwerking van concrete veiligheidsmaatregelen. Hierbij gaat het om zowel korte termijn als middellange termijn maatregelen.

De korte termijn maatregelen betreffen het verwijderen van onderbegroeiing op onoverzichtelijke plekken, het plaatsen van informatieborden met betrekking tot gedragsregels, en het omheinen van sommige picknickplekken. Het BRT heeft opdracht gegeven om deze maatregelen, te bestempelen als 'no regret' maatregelen, uit te gaan voeren. De langere termijnmaatregelen gaan over de mogelijkheden van het uitrusten van (delen van) fietspaden en het optimaliseren van de recreatieve voorzieningen in de schil. Voor de langere termijn maatregelen moeten de financiële consequenties en concrete uitvoeringsopties uitgewerkt worden in een maatregelenplan. Dit plan is naar verwachting eind maart/april 2021 gereed en zal worden meegenomen in de afwegingen bij de te sluiten dienstverleningsovereenkomst.

Uitkomsten voor Herperduin

In Herperduin lopen al sinds 1996 grote grazers, waardoor bezoekers al lange tijd hieraan gewend zijn. Dit speelt mogelijk mee in de overwegend positieve ervaringen van de ondervraagden die afkomstig zijn uit de gemeente Oss. Door intensieve aandacht van de beheerders werden incidenten zoveel mogelijk voorkomen. Er wordt alert gehandeld bij signalen vanuit het publiek. Zo wordt er persoonlijk contact opgenomen, mensen mee het gebied in genomen om de situatie ter plekke te beoordelen en indien nodig worden dieren verwijderd.

Tijdens de natuurtechnische bosvorming is er veel aandacht besteed aan veiligheid in verband met grote grazers. Zo zijn er rustgebieden en recreatieve zoneringen gecreëerd. Ter illustratie: in 2020, waarin Herperduin drukker dan ooit werd bezocht ten gevolge van de coronamaatregelen, is bij de gemeente Oss slechts één reactie ontvangen van gevoelens van onrust bij een recreant. Er zijn geen meldingen van incidenten met grote grazers in Herperduin in 2020. Volgens de deskundigen heeft dit te maken met de inrichting van het gebied waardoor de dieren op natuurlijke wijze minder contact hebben met bezoekers.

Wij zijn in afwachting van het voorstel van het BRT voor eventuele verdere veiligheidsmaatregelen. Vooralsnog zien wij gelet op de uitkomsten van de evaluatie, de historie van grote grazers in het gebied Herperduin en de inzet op het behoud van 'het Herpense model' geen aanleiding voor verdere veiligheidsmaatregelen in Herperduin. Inrichtingsmaatregelen voor het creëren van rustgebieden en recreatieve zonering nemen we

mee in de verdere finetuning van de bosomvorming. En uiteraard wegen we het voorstel van het BRT mee in onze aanpak.

Dit, in combinatie met de gunstige ecologische effecten van de huidige grote grazers, maakt het wenselijk de huidige inzet van grote grazers te continueren. Met daarbij de volgende opmerkingen:

- We blijven bij ons eerdere standpunt dat het niet wenselijk is om wisenten in Herperduin in te brengen. De discussie over wisenten in het zuidelijk deel van de Maashorst laten we aan de eigenaren en beheerders van de gebieden aldaar.
- In eerdere onderzoeken is geconstateerd dat andere soorten grote grazers minder gunstige ecologische effecten hebben dan de huidige.
- In de toekomst kan mogelijk overwogen worden andere grote grazers zoals edelherten of moeflonschappen toe te voegen teneinde een nog gevarieerdere begrazing te verkrijgen.

Vraag 3

Vindt u dat we de inzet van de huidige grazers in Herperduin moeten continueren zoals voorgesteld ?

5. EDUCATIE

Al jaren loopt de vormgeving van een nieuwe aanpak en organisatie van de natuureducatie binnen de Maashorst. Ook daarin worden keuzes gemaakt binnen de nieuwe samenwerkingsconstructie.

Vanuit Oss zijn wij al geruime tijd in gesprek met onze partners over educatie. In Oss willen wij de natuureducatie tot onderdeel maken van een nieuwe aanpak van onze educatie-inspanningen gericht op de awareness en kennis van de klimaatverandering in bredere zin waarbij we nadrukkelijker de verbinding leggen met onderwerpen die in Oss spelen. Dit willen wij onder eigen aansturing doen. Uiteraard betrekken we ons eigen Natuur- en Milieu Educatiecentrum (De Elzenhoek) hierbij. Voor de uitvoering op het bredere gebied van klimaat willen we samenwerken met diverse partners die in Oss op dat brede terrein actief zijn en die interessant zijn voor het onderwijs. Hoe we dat gaan doen, is nog onderwerp van gesprek.

In dit kader hebben we de subsidie-overeenkomst met de Stichting Natuurcentrum Slabroek opgezegd. Indien gewenst kopen we bij hen in de toekomst educatieve diensten in.

Vraag 4

Onderschrijft u de richting voor de verplaatsing van educatie naar onze eigen organisatie en gericht op Osse onderwerpen zoals benoemd?

Wat is het vervolg?

De uitkomst van de opiniërende bespreking wordt door het College meegenomen naar het BRT voor verdere uitwerking in het meerjarenprogramma en de door Oss te sluiten dienstverleningsovereenkomst. Zoals aangegeven, leggen wij later dit jaar en voor de behandeling van de nieuwe meerjarenbegroting een voorstel aan u voor ter besluitvorming over de te sluiten dienstverleningsovereenkomst.

Communicatie

Het College zorgt voor terugkoppeling van uw opinies naar het BRT.

Bijlagen

1. Collegebesluit 8sep2020
2. Brief College Oss aan het BRT dd 27feb2019
3. Collegeadvies 'Nieuwe besturing voor de Maashorst' dd 24sep2019, onderdeel voorwaarden
4. Collegebesluit gelden realisatie EHS Maashorst dd 4 feb2020
5. Stand van zaken bosvorming
6. Situatie verdroging Herperduin
7. Verwijzing naar evaluatierapport grote grazers:

<https://www.allemaalmaashorst.nl/rapport-evaluatie-grote-grazers-is-gereed-en-openbaar/>

Samenvatting

Voor de samenwerking in de Maashorst wordt een nieuwe organisatie voorbereid. Die bestaat eruit dat de nieuwe fusiegemeente Uden-Landerd de lead neemt en een programmabureau inricht. Daarmee kan Oss de al langer gewenste gebiedseigen invulling (voor ons 'het Herpens model') vorm geven in combinatie met samenwerking op af te spreken deelterreinen. Vanaf 1 januari 2022 krijgt dat dan vorm via een te sluiten dienstverleningsovereenkomst.

Met het oog op de verdere vormgeving daarvan legt het College ter opiniëring de uitgangspunten voor de Osse koers voor de Maashorst aan de gemeenteraad voor. Centraal daarin staat continuering van wat we in Herperduin hebben opgebouwd: een gebiedseigen combinatie van natuur en recreatie met goede waardering van bezoekers. De ambitie van het College voor de verdere verrijking van het eigen gebied is gelegen in het effectief doorzetten van deze bewezen formule, aanpak van verdroging, onderzoek naar de mogelijkheid voor een recreatieve poort bij Hoessenbosch en het onderzoeken van mogelijkheden om Herperduin en de Maas, zowel voor natuur als voor recreatie, meer met elkaar te verbinden.

Besluit B&W 8 september 2020

Portefeuillehouder Schoot, Johan van der
Dienst/afdeling LWE
Ambtenaar, telefoon Grinsven, Ditmar van, 14-0412

B-stuk
Vertrouwelijk

B2

Onderwerp

Nieuwe organisatie voor de Maashorst

Samenvatting

Het BRT stelt voor te komen tot een nieuwe organisatie voor de Maashorst. Daarin vervult de nieuwe gemeente Maashorst i.o. de rol van centrumgemeente voor de andere partners. De partners waaronder de gemeente Oss sluiten dienstverleningsovereenkomsten met de gemeente Maashorst. In deze overeenkomsten worden wederzijdse afspraken gemaakt over de rol van de centrumgemeente, haar dienstverlening en de bijdragen van de partners.

Deze opzet past in de eerdere Osse uitgangspunten voor de toekomst van de Maashorst: een gezamenlijk natuurgebied met gebiedseigen kenmerken en een efficiënte en effectieve organisatie.

Vroegere besluiten

mrt 2019: 1. Kennis te nemen van het de nota "een nieuwe besturing voor de samenwerking in De Maashorst". 2. In te stemmen met het daarin verwoorde voorstel voor de nieuwe, lichte vorm van besturing. 3. De nota vrij te geven voor bespreking met betrokkenen. 4. Daarbij de voorwaarden te stellen voor het vervolgproces als benoemd in bijgevoegde brief.

okt 2019: De gemeenteraad voor te stellen om: 1. Onder de gestelde voorwaarden in te stemmen met de uitgangspunten voor de besturing voor de Maashorst zoals verwoord in de nota "Een nieuwe besturing voor de samenwerking in De Maashorst"; 2. Het college opdracht te geven, om ervoor te zorgen dat het BRT conform deze uitgangspunten de organisatie verder vormgeeft in de meest passende rechtsvorm. 3. Dit besluit openbaar te maken op 25 september 2019 om 09.00 uur

Besluit

1. In te stemmen met de door het BRT voorgestelde richting om per 1-1-2022 op een andere wijze te gaan samenwerken in Maashorst-verband en de governance daarop aan te passen.
2. In te stemmen met de constructie dat Oss gemeenschappelijke activiteiten inkoop in de vorm van een dienstverleningsovereenkomst.
3. De uitgewerkte governance te zijner tijd voor te leggen aan de gemeenteraad.

Agendacommissie
Wijk/dorpsraad

Podium
Commissie -
Raad

Besluit B&W ()

Collega's (*red.: BRT*),

Wij hebben binnen ons College uw voorstel besproken om de Nota "Een nieuwe besturing voor de samenwerking in de Maashorst" vrij te geven ter bespreking. In de voorbereiding van deze Nota hebben wij bestuurlijk en ambtelijk input geleverd vanuit onze visie. In aansluiting hierop geven wij hierbij onze reactie op de Nota en op uw voorstel. In de kern komt dat erop neer dat wij akkoord zijn onder voorwaarden voor het vervolgproces.

Nieuwe fase

Met het afronden van Landschap van Allure en de bijbehorende subsidieregeling breekt een nieuwe fase aan die om een nieuwe aanpak vraagt. In de afgelopen jaren hebben wij binnen dit programma met elkaar mooie zaken gerealiseerd die de Maashorst qua beleving en uitstraling hebben verrijkt. Ook op het Osse grondgebied. De opening van de uitkijktoren binnenkort is een passende afronding van deze fase in de ontwikkeling van de Maashorst op ons gebied.

Betrokkenheid vanuit Oss

Zoals u weet, zijn wij trots op wat in de volksmond "het Herpense model" is gaan heten: een specifiek bij de aard en historie van dit gebied passende combinatie van natuur(ontwikkeling) en recreatie & toerisme. Dit wordt volop beleefd door vele liefhebbers van uiteenlopende aard. Daarmee levert Herperduin primair een waardevolle bijdrage aan de fijne woon- en leefomgeving van een brede groep bezoekers, die groter is dan de kring van onze inwoners. Tegelijkertijd versterkt dat de aantrekkingskracht van onze ondernemers-in-vrije - tijd. Aldus is Herperduin als onderdeel van de Maashorst een van de parels die onze Maasgebied-brede visie op recreatie en toerisme inkleuren.

Het is dan ook logisch dat onze gemeenschap en onze gemeenteraad zuinig zijn op Herperduin en zich daarbij zeer betrokken voelen. Door de jaren heen is dit een terugkerend onderwerp in onze gemeenteraad. Zeker als er spraakmakende gebeurtenissen plaatsvinden zoals de bosvorming, de introductie van wisenten, besluitvorming over het IBeP, besprekingen over recreatie & toerisme, de perikelen binnen de community of nu in bestuurlijk opzicht. Dat leidt telkens tot vragen, bezorgdheid en kritiek.

Daarom heeft onze gemeenteraad vorig jaar verlangd dat zij in gesprek wil komen over de koers van de Maashorst, de uitvoering van het beleid, de daarmee gepaard gaande kosten, de opspelende fricties alsook de specifieke gevolgen voor Herperduin. Afsproken is toen dat wij dat tijdig zouden invullen met het oog op het per 1 januari jl. aflopen van Landschap van Allure en het verstrijken van de looptijd van het IBeP. In de aanloop naar de presentatie van het voorstel van het BRT zijn opnieuw signalen van onrust en onenigheid naar buiten gekomen. Dit heeft wederom allerlei vragen opgeroepen richting onze wethouder en ons College.

Duidelijkheid over het vervolgproces

Tegen die achtergrond hebben wij uw voorstel indringend besproken. Eigenlijk vinden wij dat eerst de strategie besproken zou moeten worden. Aan de hand daarvan zou dan de structuur moeten worden bepaald. Dit past beter bij de vragen van onze Raad. Met de toelichting van onze wethouder is ons duidelijk dat er eerst rust nodig is in de bestuurlijke organisatie om vervolgens afgewogen besluiten te kunnen nemen. Dit past ook in de adviezen van bureau Tien Advies en van de kwartiermaker. Daarom vinden wij dit voor nu een goede gang van zaken. Vanuit een nieuwe, heldere en eenduidige besturing kan de inhoud vervolgens goed worden besproken.

Met het uitgangspunt om te komen tot een heldere en eenvoudige besturing van De Maashorst bestaande uit één bestuur met één uitvoeringsorganisatie en één adviesplatform zijn wij het als College eens. Daarbij stellen wij evenwel enkele voorwaarden aan het vervolg van het proces:

1. De te kiezen rechtsvorm voor de uitvoeringsorganisatie moet niet zwaarder zijn dan noodzakelijk. Onze huidige gedachten gaan dan ook niet uit naar een GR.
2. De focus van de ontwikkeling van De Maashorst moet voor de komende maanden liggen op de continuïteit van lopende zaken, waaronder het goed afwikkelen van Landschap van Allure en het laten weerkeren van de rust binnen en rond de Maashorst-organisatie.
3. Vandaaruit moet een meerjarenplan worden gemaakt, inclusief de benodigde organisatie, met bijbehorende begroting. Dit willen wij tijdig kunnen bespreken met onze Raad voordat onze begroting voor 2020 wordt behandeld.
4. Daarin is voor het deelgebied Herperduin het "Herpense Model" zoals hiervoor geschetst, ons uitgangspunt.
5. Financieel kader voor het lopende jaar is dat onze kosten voorsnog gelijk blijven. Daarna moet het mogelijk zijn deze terug te brengen, gegeven het dan beëindigd zijn van de inspanningen voor Landschap van Allure.

6. De Maashorst-promotie zien wij als onderdeel van onze bredere gebiedsgerichte R&T- aanpak.

Tenslotte

Met deze duiding en aanvulling, zullen wij, zoals met u besproken, de bedoelde Nota aan onze Raad met een positief advies voorleggen.

Wat zijn onze voorwaarden voor instemming?

Met genoegen constateren wij dat in de nota de gebiedsgerichte aanpak is opgenomen waar wij steeds voor hebben gepleit. En wij hebben met genoegen vernomen dat de subsidie van Landschap van Allure goed is afgewikkeld en dat de Provincie zich lovend heeft uitgelaten over de bereikte resultaten.

Daarentegen zijn wij teleurgesteld dat er nog steeds geen richting voor een meerjarenplan ligt. Dat kan echter geen excuus zijn om de uitgaven voor de Maashorst buiten schot te laten in de bredere financiële heroverweging binnen onze Osse begrotingsbesprekingen voor 2020. Wij willen al in 2020 een substantiële bezuiniging op onze Maashorst uitgaven kunnen inboeken. Dat kan naar onze mening ook, gelet op de nieuwe fase die is ingetreden met het vervallen van de verplichtingen en werkzaamheden voor Landschap van Allure. Ook voor de uitgaven voor promotie zien wij aanleiding voor een kostenbesparing. Althans voor Oss.

Harde voorwaarde is verder dat begin 2020 daadwerkelijk tijdig een voorstel voor een meerjarenplan inclusief begroting voorligt dat wij besproken kunnen hebben in onze Raad zodat wij dit mee kunnen nemen in de bespreking van onze voorjaarsnota.

Voor alle duidelijkheid zullen wij in onze reactie aan het BRT nog aangeven dat wij ervan uitgaan dat wij met instemming met de nota geen inhoudelijk voorschot nemen op onze toekomstige visie op de Maashorst.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

Aangegeven wordt dat het financiële kader voor De Maashorst voor 2020 vooralsnog gelijk wordt gesteld aan het kader van 2019. Wat betekent dat de 5 gebiedseigenaren dezelfde middelen uittrekken voor De Maashorst en dat de bijdrage aan de Stichting Maashorst in Uitvoering (en het programmabureau) en de subsidie aan het Natuurcentrum in 2020 gelijk blijven. En dat op basis van het voorstel voor een hernieuwde inhoudelijke koers voor 2021 t/m 2024 een nieuwe integrale meerjarenbegroting voor de Maashorst wordt opgesteld.

Dit voldoet niet aan de voorwaarden die wij eerder hebben gesteld. In reactie op de eerdere versie van de nota "*Een nieuwe besturing voor de samenwerking in De Maashorst*" heeft het Osse college per brief aan het bestuurlijke regie team d.d. 27 februari jl. gesteld dat

voorwaarde is dat het mogelijk moet zijn om de kosten terug te brengen vanaf 2020. Ook daarna is hierop ambtelijk en bestuurlijk op aangedrongen.

Als gevolg van het afgerond zijn van de verplichtingen en werkzaamheden voor Landschappen van Allure moet dat mogelijk zijn. Daarnaast willen wij een herbezinning op de uitgaven voor de Maashorst promotie gelet op de bestuurlijke discussie over de claim van de naam Maashorst door Landerd en Uden. Ook dit zal in 2020 tot kostenreductie moeten leiden, tenminste vanuit Oss.

Voorwaarde is ook dat begin 2020 een voorstel voor een meerjarenplan inclusief meerjarenbegroting voorligt. Dat willen wij besproken hebben in onze gemeenteraad voordat daar de bespreking van de Kadernota plaatsvindt. Wij vragen het BRT snel duidelijkheid te geven over deze planning.

Besluit B&W 4 februari 2020

Portefeuillehouder Dienst/afdeling Ambtenaar, telefoon

Schoot, Johan van der VBVM
Grinsven, Ditmar van, 14-0412

A-stuk Openbaar

A

Onderwerp

Inzetten vrijkomende gelden stichting Ark voor grondaankopen in De Maashorst

Samenvatting

De opdracht van Stichting Ark voor grondverwerving en –inrichting in De Maashorst is beëindigd vanwege einde contractduur. De werkzaamheden voor de grondverwerving en –inrichting zijn nog niet geheel afgerond. De provincie heeft daarom het Bestuurlijke Regieteam voor de Maashorst (BRT) afgesproken dit proces voort te zetten. Daartoe is het nodig te regelen dat het restantbudget van de deelnemende partijen, waaronder de gemeente Oss, ingezet kan blijven worden. We maken daarbij het voorbehoud dat er in het voorjaar van 2020 een door onze gemeenteraad goedgekeurde herziene koers voor de Maashorst is.

Vroegere besluiten

B en W besluit 7 januari 2014: Subsidie Stichting ARK voor realisatie EHS Maashorst

Besluit

7. De vrijkomende gelden van Stichting Ark te blijven inzetten voor grondverwerving en –inrichting in De Maashorst.
8. Hierbij het voorbehoud te maken dat er in het voorjaar van 2020 een door de gemeenteraad goedgekeurde herziene koers voor de Maashorst zal zijn.
9. De vrijkomende gelden daarom op rekening van de gemeente Oss blijven staan zolang er geen goedgekeurde herziene koers is voor de Maashorst.
10. Bijgevoegde brief hiertoe te ondertekenen.

BIJLAGE 5 VERDROGING MAASHORST

De Maashorst is ernstig verdroogd en het wijstverschijnsel is grotendeels verdwenen. Verdroging is het gevolg van klimaatverandering, diepe ontwatering voor de landbouw en beregening. Hierdoor ontstaan zeer diepe grondwaterstanden. De twee extreem droge en warme zomers van 2018 en 2019 vergrootten het probleem van de verdroging. Om grip te krijgen op de verdroging, moeten we inzetten op de sponswerking van de bodem. Water in het gebied houden zorgt voor een hogere biodiversiteit en voor meer voedsel voor graasdieren. De grote grazers dragen hieraan bij doordat zij, in tegenstelling tot hun voorgangers de Schotse hooglanders en IJslanders, ervoor zorgen dat de poelen en vennen veel minder vermest worden. Ook helpen ze het water meer in het gebied te houden door het dichtlopen van sloten (sloten laten het water uit het systeem weglopen). Problemen als verdroging, stikstofdepositie, verzuring en vermesting compenseren lukt niet alleen met begrazing. Herstel van de waterhuishouding en vermindering stikstofdepositie is hierbij belangrijk. Daarnaast is het verbeteren van mineralentransport en nutriëntenopslag van belang door biodiversiteit te verhogen. Verdroging is een belangrijk thema en herstel van het hydrologisch systeem is een hoofddoel voor De Maashorst. Waterschap Aa en Maas en De Maashorstgemeenten zetten samen in op het herstel van de waterhuishouding.

BIJLAGE 6 STAND VAN ZAKEN BOSOMVORMING

De Maashorst wordt een gebied met de focus op procesnatuur, gericht op natuurlijke processen en biodiversiteit. Daar horen natuurlijke bossen bij. In het hele gebied vindt daarom bosomvorming plaats, gericht op variatie en structuurrijkdom. We willen meer verschillende soorten bomen en struiken voor een aantrekkelijker en gezonder bos. Een beter gemengd bos kan ook beter tegen veranderingen van het klimaat.

De gemeente Oss was de eerste die in het deelgebied Herperduin startte met de bosomvorming. De inrichtingsfase is klaar, waarna de beheerfase is aangebroken. Daarbij zijn er nu en de komende jaren nog steeds maatregelen nodig, weliswaar met een kleinere inzet.